

Ծ Ի Ա Ծ Ա Ն

ԱՄՍԱԳԻՐ

ԹԵՄԱԿԱՆ, ԲԱՐՈՅԱԿԱՆ, ԲԱՆԱՍԻՐԱԿԱՆ, ՈՒՍՈՒՄՆԱԿԱՆ ԵՒ ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ ՏԵՂԵԿՈՒԹԵԱՆՅ.

ՓԵՏՐՈՒԱՐ

1863 ԱՄԻ.

ԹԵՄԱԿԱՆ ՏԵՂԵԿՈՒԹԻՒՆՔ

Ա իմֆերոփոլի եկեղեցւոյն Եւրոպական ստորագրութիւնը անոր մեծարգոյ երեցփոխանն ու աղքատաց զանապետը, որ շատ աշխատանք ունեցան վրան, հետագայ Եւրոպական կրնեն, զոր գրեթէ Կիսակիս Գերապատիւ Առաջնորդին.

«Սրբազան Տէր,

«Ահա այս մեր խոնարհ նամակովը պատիւ մեծ կհամարիմք մեզ ըստ յանձնարարու-

թեան բոլոր հասարակութեան մատուցանել Սրբազան Տէառնդ մեր վերանորոգեալ եկեղեցւոյ պատկերը, Ձեր պատուական Ամսագրին մէջ հրատարակելու յուրախութիւն լրութեան Ազգիս:

«Յայտնի է թերակղզւոյս ազգայնոց որքառասուն տարի առաջ Սիմֆերոփոլի մէջ հայազգի ժողովուրդք հազիւ տասնեւհինգ տունի չափ էին: Այն սակաւթիւ ժողովուրդը այն ժամանակը իրենց փայտաշէն հին Աղօթարանին տեղը կանգնեցնելու իրենց կարողութեանը համեմատ քարուկիր շինուածով եկեղեցի. երբ քաղաքը եղաւ Տաւրիկեան կու-

սակալութեան գլխաւոր քաղաք, օր աւուր
Հայազգիք բազմանալով՝ անցաւ նոցա թիւը
150 գերդաստանէն աւելի: 1860 թուականին
այս տեղ նշանակուեցաւ մեզ հովիւ Տէր Յա-
կովբ Աւագ Քահանայն Սուրենեանց, որոյ
յորդորանօքը մեր ժողովրդոց ժամասիրու-
թիւնը եւ ջերմեռանդութիւնը աւելցաւ, եւ
մեր եկեղեցին փոքր եկաւ մեզի: Զգացինք այս
անհրաժեշտ հարկաւորութիւնը, բայց ծանր
կերելէր գործը, քանի որ միտք կրեքէինք
Խրիմու ներկայ կարգէ գուրս փոփոխութիւ-
նը, Թաթարներուն Տաճկաստան երթալը,
առեւտրոց պակասութիւնը եւ տարիներուն
անպտղութիւնը: Բայց համոզուած լինելով
թէ այսպիսի աստուածահաճոյ ձեռնարկու-
թեան ոչ այնքան մեծ հարստութիւն՝ որքան
ջերմեռանդութիւն հարկաւոր է, եւ ինքն
Տաճարի Տէրն է յաջողութիւն պարգեւողը,
անցեալ տարի ի սկզբան մայիսի միաբանա-
կան սիրով ժողովեցանք մեր Աւագ Քահանայ-
ին քով, եւ այնպէս շարժեցաւ նորա խօսքե-
րէն մեր սիրտը որ առաջին անգամուն ե-
ղած ստորագրութենէն անկարծիք եղանք որ
պէտք է գլուխ դայ մեր բաղձանքը: Թէեւ
եկեղեցին քանդելու միջոցներս նորա հնու-
թիւնը մեր կարծածէն շատ աւելի եղաւ, որ
հազիւ երեք պատերուն կէսերը մնացին ան-
խախտ, որոնց վերայ ալ հարկ էր նոր դըռ-
ներ բանալ, եւ սեղանին կամարը բարձրա-
ցնել, բայց ժողովուրդը կամք տուաւ ա-
րեւմտեան կողմէն եւս երեք սաժեն աւելցը-
նել երկայնութիւնը, եւ մայիսի 20-ին ար-
ժանացանք նոր հիմնարկութեան օրհնու-
թեանը:

«Մեծ շնորհակալութիւն ունիմք բարե-
պաշտօն Մերկեան Աղային Մոմճեանց, որ իւր
չորս տարուան ուխտը մեզի հետ կատարել
յօժարացաւ, եւ եկեղեցւոյ զանգակատանը
հիմ դրաւ՝ ամբողջ սրբատաշ քարերով, եւ
եկեղեցւոյ շինութեանը հետ բարձրացնե-
լով՝ ներքին կարգը ծածկուեցաւ, առաջի-

կայ դարնան թողլով մնացեալ երկու կար-
գերուն վերջաւորութիւնը, այս վերնա-
գրով, որ թխագոյն մարմարիոնի վերայ ու-
կեգրով գրոշմեցաւ:

ԶԱՆԳԱԿԱՏՈՒՆ ՍՐԲՈՅ ՏԱՃԱՐԻՍ ԿԱՌՈՅՑ ՄԵՐԿԵՌԻՈՍ
ՅՈՎՀԱՆՆԻՍԵԱՆ ՄՈՄՃԵԱՆ Ի ՅԱԽԵԹԱԿԱՆ ՅԻՇԱՍԱԿ
ԻՒՐ ԵՒ ԾՆՈՂԱՅՆ. ՌՅԺԳ = 1864:

«Եկեղեցւոյ շինութեանը համար ալ չը-
խնայելով ծախուց առաւելութեան, բազմա-
թիւ աշխատաւորաց գործունէութեամբը եւ
անքուն վերակացութեամբ մեր հովուին, ո-
րոյ ամենայն գործառնութեան մէջ մեք եւս
երկոքեանս չխնայեցինք մեր ձեռնտուութիւ-
նը եւ աշխատութիւնը, մէկս իբրեւ Երեցփո-
խան եկեղեցւոյ եւ միւսս իբրեւ Հոգաբար-
ձու աղքատաց, եօթն ամսուան մէջ լրացու-
ցինք, թէ եւ առաջակայ տարուան ալ բա-
ւական ծախուց կարօտութիւն ունի պարըս-
պին շինութիւնը, ծառեր անկելը կամ դպրո-
ցը տեղէն փոխադրելը:

«Այժմ մեր եկեղեցին բաւական ընդարձա-
կութիւն ունի. տասնեւհինգ սաժենէն աւելի
երկայնութիւն՝ զանգակատանը հետ: Վեց քա-
րէ սիւներու վերայ է՝ տասնըվեց մեծ եւ փոքր
կամարներով ծածկուած, եւ դրսէն մաքուր
զինկով պատած: Մեծ կաթուղիկէին ներքին
կողմը վայելուչ եւ ընտիր նկար կայ Հօր Աս-
տուծոյ՝ որ ծիածանի վրայէն կօրհնէ զՀայս
եւ զՀայաստան. նորա բարձրագիւր երկայնու-
թիւնը ութը սիւներով բաժնուած, որոնք
կվեցնեն իրենց թեւերուն վրայ ութը սե-
րովբէք: Բոլոր բաժանումները, պատուհանաց
շրջանակները եւ անկիւնները, նմանապէս
մանրանկար զարդերով ծածկուած. նոյնպէս
եւ սեղանին ճակատի կամարը եւ միւս կա-
մարները: Կաթուղիկէին սիւներուն վերայ
չորս Աւետարանչաց պատկերներ՝ ոսկեզօծ
շրջանակաւ, եւ միւսներուն վրայ սերովբէք-
առաստաղն ու պատերը ներկուած պարզ
գունով եւ բաժանումներով, ինչպէս եւ յա-
տակը: Երեսունէն աւելի պատուհանները

փայտի տեղ զինկ շրջանակներով եւ Վեննայի երկնեւրանգ ապակիներով կազմուած: Եկեղեցւոյ հինգ մուտքն ալ երկերկու դռներով ծածկուած, որոց մէկ մէկը նոյնպէս գոյն-զգոյն ապակիներով: Ասոնց մէջ մեծ ծախքով շինուեցաւ Աւագ դուռը անփուտ փայտէ՝ զանազան քանդակներով զարդարուած: Երկու մատուռներուն մէջ եւս նկարուն խորաններ:

«Այս մեծածախ շինութեանը առ հասարակ մեր ժողովուրդք՝ թէ աղնուականք եւ կալուածատէրք, եւ թէ վաճառականք եւ սոսկականք իրենց կարողութեանը կամ ջերմեռանդութեանը համեմատ անտրտունջ մասնակից լինելէն զատ, առանձին յիշատակներ ունեցողներ ալ եղան. ինչպէս Կարապետ Աղա Ախչիեան նուիրեց մէկ մեծ արծաթապատ պատկեր սրբուհւոյ Կուսին, եւ մէկ պատկեր գլխատման Յովհաննու Կարապետին, որոց գինը կանցնի քան զհինգ հարիւր բուբլի արծաթ: Մարիամ տիկին Մսրրլեան եւ քոյր նորա Խաթուն՝ խորհրդանոցի ոսկեքանդակ խորանը իւր մեծագիր պատկերովը, որ է Աղօթելն Յիսուսի ի պարտիզին: Աւետիք Աղա Խլեքնիքեանց մարմարիոնեայ Աւագանը, եւ նորա ոսկեզօծ խորանը՝ երեք պատկերներով: Պարոն Առաքել Թղլըեան՝ հիւսիսային դրան քարէ սիւներուն վրայ զինկապատ հովանոցը: Պարոն Յովհաննէս Նախուրենեան՝ հարաւային դրան հովանոցը նոյն դրութեամբ: Յարութիւն Աղա Պօղաճեանց՝ երկու մեծ փայտէ խաչելութիւն, համակ սկեզօծ հանգերձ բարձրագիր պատուանդանով: Գէորգ Աղա Կարապետեան Սուրենեանց երկու մատուռին մուտքերը բարձրացոյց եւ նոր դռներ կախեց՝ խաչագրոյձ կերտուածով: Երիտասարդաց բարեպաշտական ընկերութիւնը ատենին եւ դասերուն առաջի երկրթէ ոսկեզօծ քանդակագործ վանդակը: Քաղաքական ճարտարապետ Պ. Աղեքսանդր Սարգսեան Սերգիս՝ եկեղեցւոյ յատակագիծը եւ շինու-

թեան ձեւը նկարեց հմուտ ճարտարութեամբ, եւ օրը երկու անգամ անպակաս շարունակեց իւր շահաւէտ այցելութիւնը՝ առանց մէկ մասնաւոր ակնկալութեան:

«Ամենայն ազգաց զարմանալի տեսարան էր մեր ժողովրդոց արանց եւ կանանց, մանաւանդ երիտասարդաց միաբանական հոգւով մեղուի նման գիշերային աշխատութիւնը, որ ջերմեռանդութեամբ հետեւելով իւրեանց հովուին, իրենց քրտինքը կխառնէին Աստուծոյ տանը սուրբ հողին եւ քարին՝ ամբողջ գիշերները հող ու քար կրելով, այնպէս որ առաւօտները գործաւորք հրաշիւք եղած բան կկարծէին:

«Ձեմք կարող մոռանալ եւ Ձեր Սրբազնութեանը մեր հրաւերը ընդունելով ըրած այցելութիւնը եւ եկեղեցւոյ օծման փառաւոր հանդէսը կատարելը, որուն ներկայ գտնուեցաւ Տաւրիկեան նահանգապետը, գլխաւոր զօրապետ քաղաքիս երեւելի պաշտօնատէրներով եւ աղնուականներով ի 21-ին նոյեմբերի յաւուր Տօնի Ընծայման սրբոյ Կուսին ի Տաճարն, որ անմոռանալի օր եղաւ Սիմֆերոփոլի Հայազգեաց, եւ անօրինակ ուրախութիւն պատճառեց մեզ՝ ինչպէս այն սրբազան հանդէսը, նոյնպէս եւ մեր հասարակութեան այն մեծամեծաց տուած հացկերոյթը:

«Ակն ունիմք, Սրբազան Տէր, որ մեր հասարակութիւնը այս իւր բարեբաղդութիւնը եւ միաբանական ջերմեռանդութիւնը միշտ շարունակելու եւ աւելցընելու է ի պայծառութիւն եկեղեցւոյ եւ յուրախութիւն բաւոր համազգեաց, քրտնաջան հովուութեամբ մեր Աւագ Քահանային, որոյ արժանաւոր վարձատրութիւնը արդէն խոստացայք ընդունել ուստի հարկն է:

«Սրբազան Տեսունդ

Խոնարհ ծառայք

Երեմիոսյան, Սիմէոն Արեւիքեան ԹՂԼԵԱՆՑ.

Հոգաբարձու Աղբատաց, ՌԱՓԱՅԷԼ ՄԻՆԱՍԵԱՆ ԽԱՐԱՅԵԱՆՑ.

Ի 40 Գունուարի 1865 ամի,

ՍԻՄՖԵՐՈՓՈԼ.